

KEVSER SURESİ

Rahman Rahim Allah'ın Adıyla

Şüphesiz biz, sana Kevser'i verdik.

Şu hâlde Rabbin için namaz kıl ve tekbir
alırken, namazda ellerini boğazına kadar kaldır.
Doğrusu asıl soyu kesik olan, sana kin duyandır.

Ehl-i Beyt Serisi: 4

İMAM HASAN

(Ona Selam Olsun)

Telif Komisyonu

(Hak Yolunda Müessesesi)

Çeviri:

İsmail Bendiderya

KEVSER

Kevser Yayınları: 114

Kitabın Orijinal Adı: Pîşvayan-i Masûm / Zindegînamey-i Çehardeh Masûm

Yazarı: Telif Komisyonu (Muessese-i Der Rah-ı Hak)

Çeviri: İsmail Bendiderya

Emeği Geçenler: Şadman Eroğlu - Rıdvan Murat Altun - Musa Güneş - İbrahim Aras

Dizgi ve Mizanpaj: Kevser

Kapak: Hasan Başbuğ

Baskı: Yılmaz Matbaacılık (Sertifika: 27185)

Litros Yolu 2. Matb. Sitesi 3 NB 2

Zeytinburnu-Topkapı / İst. Tel: 0212 493 00 85

Basım Tarihi: 1. Baskı: Haziran 2007 / 2. Baskı: Haziran 2013

ISBN: 978-975-6640-94-4

Not: Çeviride kitabın 1381 hicrî Şemsî tarihli 1. baskısı esas alınmıştır

Kevser Yayınları

Sofular Mah. Simitçi Şakir Sok. No: 14 / 1

Fatih – İSTANBUL

Tel: 0212 – 534 35 28 / 555 16 66

Faks: 0212 – 631 36 01 / 555 22 12

www.kevseryayincilik.com

İÇİNDEKİLER

Kısa Biyografisi.....	7
Doğumu	9
Hasan ve Hz. Peygamber	9
Hasan ve Babası	10
Halifelik.....	13
Savaş kararı	19
Barış	23
Barışla İlgili Eleştiriler.....	27
Müsamaha ve Gevşeklik Yoktu	27
İmam Hasan İle Muaviye Kıyaslanamaz	28
Yersiz Bir İtiraz	30
Muaviye Anlaşmayı Bozuyor	34
Medine'ye Dönüş	37
İmam Hasan'ın (a.s) Kişiliği	39
Takvalı Oluşu	39
Cömert ve Bağışlayıcı Oluşu.....	39
Sabırlı ve Metin Oluşu	40
Şahadeti.....	43
İmam Hasan'dan Veciz sözler	44

KISA BİYOGRAFİSİ

Adı: Hasan.

Künyesi: Ebu Muhammed.

Lakapları: Müçteba, Seyyid, Sıbt-ı Ekber...

Babası: Müminlerin Emîri İmam Ali (a.s).

Annesi: Hanımların Efendisi Hz. Fatıma-i Zehra (s.a).

Doğumu: Hicret'in 3. yılı ramazanının 15. gecesi, Medine-i Münevvere'de.

İmamet Süresi: Hicrî kamerî 40 ila 50 arası (10 yıl).

Ömrü: 47 yıl.

Şahadeti: Hicrî kamerî 50, safer ayının 28'i.

Türbesi: Medine'de, Cennetü'l-Bâki kabristanında.

Çocukları: 8 oğlu ve 7 kızı vardı. Kasım ve Abdullah gibi bazı çocukları Kerbela'da İmam Hüseyin'in (a.s) safında yer alarak şahadete nail oldular. İmam Zeynelabidin'in (a.s) eşi ve İmam Muhammed Bâkır'ın (a.s) annesi olan Fatıma Hatun da, İmam Hasan'ın (a.s) kızıdır.

DOĞUMU

İki cihan serveri Resul-i Ekrem'in (s.a.a) ilk torunu ve İmam Ali'yle (a.s) Hz. Fatıma Zehra'nın (s.a) ilk yavruları, Hicret'in 3. yılı ramazanının 15. gecesi dünyaya geldi.⁽¹⁾

Resulullah (s.a.a) İmam Ali'nin (a.s) evine gelip onu kutlayarak Allah'ın emriyle bebeğe "Hasan" adını verdi.⁽²⁾

Hasan ve Hz. Peygamber

Bu bebeğin hayatının yedi yılı sevgili dedesi Hz. Resulullah'la (s.a.a) geçti.⁽³⁾ Şefkat ve sevgi sembolü dedesi onu pek sever, omuzlarına alıp "*Allah'ım!*" derdi, "*Ben onu çok seviyorum, sen dese!*"⁽⁴⁾

Hasan'ı ve Hüseyin'i seven beni sevmiştir, onlara düşmanlıkeden bana düşmanlık etmiştir.⁽⁵⁾

Hasan'la Hüseyin cennet gençlerinin efendileridir.⁽⁶⁾

1- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.169; *Tarihu'l-Hulefa*, Suyutî, s.188, Mısır basımı.

Merhum Şeyh Kuleynî İmam Hasan'ın (a.s), Hicret'in 2. yılında dünyaya geldiğini yazar.

2- *Biharu'l-Envar*, c.43, s.238, yeni baskı

3- *Delailu'l-İmame*, Muhammed b. Cerir Taberî, s.60

4- *Tarihu'l-Hulefa*, s.188

5- *Biharu'l-Envar*, 43/264

6- *Tarihu'l-Hulefa*, s.189

Kıyam etseler de, otursalar da, bilin ki benim şu iki yavrum, imamdır.⁽¹⁾

İmam Hasan (a.s) fevkalade büyük bir ruh ve değere sahipti; nitekim yaşça çok küçük olmasına rağmen Hz. Resulullah (s.a.a) Hz. Hasan'ı (a.s) bazı antlaşmalarda şahit olarak tutmuştur.

Vakıdî şöyle yazar:

Resulullah (s.a.a) Sakif için zimme antlaşması yaptı, bu ahitnameyi Halid b. Said yazdı. Allah'ın selâmı her ikisine olsun, Hasan'la Hüseyin de şahit olarak kaydedildiler.⁽²⁾

Resulullah (s.a.a), Allah'ın emriyle Necran Hristiyanlarıyla "Mübahele"ye giderken yine Allah Teâlâ'nın emriyle yanına İmam Ali (a.s), Hz. Fatıma (a.s), İmam Hasan (a.s) ve İmam Hüseyin'i (a.s) almış ve Tathir Ayeti bu büyük insanlar hakkında nazil olmuştur.⁽³⁾

Hasan ve Babası

İmam Hasan (a.s), babasına karşı fevkalade itaatkârdı, daima onunlaydı; zulmedenleri eleştirir, mazlumları desteklerdi.

Resulullah'ın (s.a.a) pek sevdiği sahabesi Ebuzer'i, halife Osman Rebeze'ye sürgün etmiş, bununla da yetinmeyerek, Ebuzer'in uğurlanmasını yasaklamıştı. Fakat İmam Hasan (a.s), kardeşi İmam Hüseyin (a.s) ve babası İmam Ali'yle (a.s) birlikte Resulullah'ın (s.a.a) yiğit, dürüst ve takvalı sahabesi Ebuzer'i uğurlamaya gitmiş ve bu zalim uygulamasından do-

---

1- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.181; Biharu'l-Envar, 43/278

2- Tabakat-ı Kebir, c.1, 2. böl. s.33

3- Gayetu'l-Meram, s.287

layı Osman'ın hükümetini eleştirerek Ebuzer'e Allah yolunda sabırlı olmasını öğütlemişlerdir.⁽¹⁾

Talha, Zübeyr ve Aişe'nin İslâm ümmetinde nifak yaratarak başlattıkları Cemel Savaşı'nın alevini söndürmek amacıyla Hicret'in 36. yılında babasının komutasında Basra'ya gitti. İmam Ali'nin (a.s) emriyle Basra'ya girmeden Hz. Resulullah'ın (s.a.a) takva sahibi büyük sahabesi Ammar'la birlikte Kûfe'ye giderek orada halkı toplamış ve hazırladığı orduyla Basra'da İmam'a katılmıştı.⁽²⁾

İmam Hasan (a.s), Abdullah b. Zübeyr'in İmam Ali'ye (a.s) attığı iftiraları -ki Osman'ı İmam'ın (a.s) öldürttüğünü söylüyordu- açık ve sağlam konuşmalar yaparak ortaya çıkardı. Daha sonra savaşa da katılarak bu savaştan muzaffer olarak geridöndü.⁽³⁾

İmam Hasan (a.s), Sıffin Savaşı'nda da büyük yararlılıklar gösterdi. O günlerde Muaviye, İmam Hasan'ı (a.s) kandırması için Ubeydullah b. Ömer'le ona bir mesaj göndererek: "Babanı desteklemekten vazgeç." dedi ve şunları ekledi: "Bunu yaparsan senin halife olmanı sağlayacağız. Bilirsin ki baban, Kureyş'in önde gelenlerinin çoğunu öldüren kimsedir ve onların çocukları ve akrabaları aslında bu yüzden babana kin ve düşmanlık beslemektedirler; ama sana karşı daha yumuşaktır onlar..."

İmam Hasan (a.s), Muaviye'nin bu küstah ve komplo amaçlı mesajına şu karşılığı verdi:

Kureyş, İslâm sancağını yıkıp ortadan kaldırmak istiyordu. Ancak babam, Allah ve İslâm için onların asilerini öl-

---

1- Hayatu'l-İmami'l-Hasan b. Ali, c.1 s.260-261

2- Tabakat-ı Kübra, c.3, 1. böl. s.20

3- Hayatu'l-İmami'l-Hasan b. Ali, 1/396-399

dürdü ve dağıttı. Onlar işte bu nedenle öteden beri babama kin ve düşmanlık beslemektedirler.⁽¹⁾

İmam Hasan (a.s) bu savaşta bir lahza olsun sevgili babasını yalnız bırakmadı, daima onun yanında oldu. İmam Ali'yle (a.s) Muaviye arasında belirlenen hakemlerin ihanette bulunarak doğru hüküm vermemeleri üzerine İmam Hasan (a.s) yapmış olduğu etkileyici bir konuşmada şöyle buyurdu:

Bunlar, Allah'ın Kitabı'nı, kendi nefislerine tercih etmek için hakem seçildiler. Ancak bunun tam tersini yaptılar! Bu durumda böyle kimselere hakem değil, mahkûm denir.⁽²⁾

İmam Ali (a.s) son nefeslerini alıp verirken, Resulullah'ın (s.a.a) kendisine daha önceden emrettiği vasiyeti yerine getirerek kendisinden sonra Hz. Hasan'ın (a.s) İmam olduğunu açıkladı; İmam Hüseyin'i (a.s), diğer evlatlarını ve önde gelen Şiîlerini de buna tanık tuttu.⁽³⁾

1- Hayatu'l-İmami'l-Hasan b. Ali, 1/444-445

2- Hayatu'l-İmami'l-Hasan b. Ali, 1/479

3- Usul-i Kâfi, 1/297-298

HALİFELİK

Hicret'in 40. yılı ramazanının 21. gecesi İmam Ali (a.s) şahadete ulaştı. O gecenin sabahı, Kûfe halkı, şehrin büyük camiinde toplanmıştı.

İmam Hasan (a.s) minbere çıkarak şu konuşmayı yaptı:

Dün gece, eşsiz bir insan ayrıldı aramızdan. Geçmiş ve gelecek nesiller arasında ilim ve amelde benzeri yoktu onun. Çok sevdiği Resulullah'ın (s.a.a) safında nice savaflara katıldı, İslâm'ı ve Resulullah'ı savunmak için mücahitçe gayret gösterdi. Savaflarda Peygamber (s.a.a) onu daima başkomutan yapar, o da daima zaferle dönerdi. Dünyanın beyazıyla sarısından (gümüşle altın kastediliyor) geriye bıraktığı miktar sadece 700 dirhemdi ve bu da, ona düşen miktardı. Bununla, ailesine yardımcı olacak bir hizmetkâr temin etmeyi düşünüyordu.

İmam Hasan (a.s) bu cümleyi söylerken kendisini tutamayıp ağlamaya başladı. Onunla birlikte, camide toplanan cemaat de ağladı.

Ardından imametın gerçek çizgisinden sapmaması için kendisi hakkında da kısaca şunları söyledi:

İnsanları Allah'a davet eden, onları uyaran ve onlara müjdeleyici olarak gönderilen Resulullah'ın evladıyım ben! O parlak peygamberlik meşalesinden size vuran bir ışığım ben! Yüce Allah'ın her çeşit hata ve kötülüğü kendilerinden uzaklaştırıp tathir ettiği, tertemiz kıldığı ve bizzat

Kur'ân-ı Kerim'in emriyle sevilmesi farz olan o ailenin (Ehlibeyt'in) bir ferdiyim ben! Kur'ân şöyle buyuruyor: **"(Ey Peygamber! Ümmetine) de ki: Yaptığım elçilik görevine karşılık, ailemi sevmenizden başka bir ücret istemiyorumsizden!"**⁽¹⁾

İmam, "Meveddet" adıyla meşhur olup, Ehlibeyt'i sevmeyi emreden bu ayeti okuduktan sonra oturdu. Bu sırada Abdullah b. Abbas ayağa kalkarak: "Ey cemaat!" diye haykırdı ve İmam Hasan'ı (a.s) göstererek: "Bu, sizin Peygamberinizin evladı, İmam Ali'nin (a.s) vasisi ve şimdi sizin imamınızdır işte! Ona biat edin!" dedi.

Camideki yoğun kalabalık, gruplar hâlinde gelip İmam Hasan'a (a.s) biat etmeye başladı.⁽²⁾

Bu olayı öğrenen Muaviye, gerektiğinde kolayca fitne ve fesat çıkarıp İmam Hasan'ın (a.s) yönetimini kendi içinden vurabilmek amacıyla, her şeyi anında kendisine rapor etmeleri için en mahir casuslarını Kûfe ve Basra şehirlerine gönderdi.

Bu casusları deşifre eden İmam Hasan (a.s), onları yakalatıp idam ettirdi ve Muaviye'ye bir mektup göndererek şöyle yazdı:

Gönderdiğin casuslardan ümidini kesebilirsin. Savaş çıkarmayı pek seviyorsun galiba? O hâlde yakındır! Hazır ol! Allah'ın dediği olur.⁽³⁾

İmam Hasan'ın (a.s) Muaviye'ye yazdığı ve ünlü tarihçi İbn Ebi'l-Hadid tarafından kaydedilmiş olan mektuplardan biri şöyledir:

1- Şûrâ Suresi, 23

2- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.169-170; *Nehcü'l-Belâğa Şerhi*, İbn Ebi'l-Hadid, 16/30

3- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.170

Peygamber'in (s.a.a) ölümünden sonra Kureyşlilerin, onun kabilesinden olduklarını söyleyerek kendilerinin diğer Araplardan daha üstün ve Peygamber'in halifesi olmaya daha lâıyk olduklarını söylemeleri ve Arapların da bunu kabul etmeleri çok şaşırtıcı ve düşündürücüdür! Çünkü aynı Kureyş, bu nedenin bizim için çok daha geçerli olduğunu gördüğü hâlde kendi arasında bizim daha lâıyk olduğumuzu her nedense kabullenemedi. Peygamber'e onlardan çok daha yakın olduğumuz ve hakkımız olan bir şeyi istediğimiz hâlde bizi bir kenara ittiler ve bize zulmettiler.

Düşmanlarla münafıkların İslâm'ı tahrip yolunda ellerine fırsat geçmemesi için biz bu tartışmanın içine fazla girmeyip kavgadan uzak durduk. Bugün de sana şaşmaktayım; kesinlikle lâıyğı olmadığını bir şeyin iddiasına girişmişsin! Ne dinde bir üstünlüğün var, ne de kendinden iyi bir eser bırakmışlığın. Sen, Resulullah (s.a.a) ile her zaman savaşmış, ona karşı gelenlerin evladısın. Kureyşliler arasında Peygamber'e en fazla düşmanlıkta bulunanların soyusun. Ama bil ki, Allah var ve senin yaptıklarının karşılığını mutlaka sana gösterecek ve sonunda kazananın kim olduğunu göreceksin.

Allah'a andolsun ki kısa bir süre sonra ömrün sona erecek ve sen Allah'ın huzuruna çıkarılacaksın; O da, önceden işleyip göndermiş olduğun amellerinin cezasını teker teker sana verecek. Yüce Allah da elbette ki kullarına zulmetmez. Ali (a.s) göçüp gitti şu dünyadan ve bilirsin ki Müslümanlar bana biat ettiler. Rabbimden, ahiretimde noksanlığa yol açacak bir şeyi şu dünyada bana vermemesini dilerim.

Bu mektubu yazmamın nedeni Rabbimle kendi aramda bir özrüm olması içindir. Sen de diğer Müslümanlar gibi bu işi kabul edersen, İslâm'ın yararına ve senin için de

daha hayırlı olur. Batılı izlemeyi bırak, herkes gibi sen de biat et.

Benim buna (hilafete) herkesten daha lâıyk olduğumu sen de bilirsin. Allah'tan kork, zalim olma; Müslümanların kanına saygı göster. Bunu yapmayacak olursan, ben diğer Müslümanlarla birlikte kalkıp gelir ve en güzel hakem olan yüce Allah'ın aramızda hükmetmesi için seni hesaba çekerim.

Muaviye, İmam Hasan'ın (a.s) bu mektubuna yazdığı cevapta şöyle dedi:

Benimle senin durumumuz tıpkı geçmişte Ebu Bekir'le siz Ehlibeyt arasında yaşanan duruma benziyor. Ebu Bekir nasıl kendisinin daha yaşlı ve tecrübeli olduğunu bahane ederek halifeliği Ali'nin elinden aldıysa, ben de kendimi senden daha lâıyk buluyorum! Senin halkı benden daha iyi yöneteceğini ve düşmanla savaşacağını bilsem biat ederim; ama benim senden büyük ve daha tecrübeli olduğumu biliyorsun.

O hâlde senin bana biat etmen daha iyi olur, tabi ben de bunu karşılıksız bırakmaz ve halifeliği kendimden sonra sana bırakırım, buna söz veriyorum. Ayrıca, Irak'ın beytülmalini da sana veririm; Irak'ta istediğin bölgenin haracıyla gelirleri de senin olsun! Vesselam.⁽¹⁾

Kureyş'in İmam Ali'ye (a.s) sırt çevirirken ileri sürdüğü bahanenin aynısını, bu kez de Muaviye ileri sürdü ve o da aynı oyunu oynayarak İmam Hasan'a biat etmedi. İmam'ın, kendisinden daha lâıyk olduğunu bizzat Muaviye de çok iyi biliyordu; ama mevki, makam ve dünyalık hırsı bu gerçeği kabullenmesine izin vermiyordu. Yaş farkının halifelik, yönetim

---

1- *Nehcü'l-Belâğa Şerhi*, İbn Ebi'l-Hadid, 16/35

ve imamet konusunda onunla Hz. Hasan (a.s) gibi birisi arasında belirleyici bir faktör olamayacağını herkesten iyi bilen, bizzat Muaviye'nin kendisiydi çünkü.

Nitekim yaş farkını ileri sürerek İmam'a halifeliği lâıyk görmeyen Muaviye, iktidarı iyice ele geçirdiğinde bu söylediğini de unutmuş ve çok genç olan oğlu Yezid'i kendisinden sonra halife ilan ederek, kendi sağılığında halktan onun için biat almıştır.

Muaviye sadece biat etmemekle kalmadı, İmam Hasan'ı (a.s) ortadan kaldırabilmek için terör yöntemine de başvurdu. Onun, İmam'ı (a.s) terör ettirebilmek için kiralık katiller tuttuğı, tarihte kayıtlıdır. Bu nedenledir ki, İmam Hasan (a.s) gömleğinin altına zırh giymiş ve namaza bu şekilde gidip gelmiştir. Hatta bir defasında Muaviye'nin kiralık katillerinden biri İmam'ı oklamayı başardığı hâlde, İmam (a.s) zırh giydiğı içinkurtulmuştu.⁽¹⁾

1- Biharul-Envar, 44/23

SAVAŞ KARARI

Muaviye, Müslümanların vahdetini sağlayıp anarşi ve ihtilafı önleme bahanesiyle çeşitli yerlerdeki adamlarına asker toplatarak kendisine gelmelerini emretti. Ordular gelince de, İmam Hasan'la (a.s) savaşmaları için onları Irak'a gönderdi! Vahdetten ve birlikten söz ederek Müslümanların vahdetini bozup onları parçalıyor; "anarşi ve teröre karşı savaş" diyerek anarşi ve terör estiriyordu.

Bunu duyan İmam Hasan (a.s) Hücr b. Adiy el-Kindî'yi, asker toplayıp halkı savaşa hazırlamakla görevlendirdi. O günün geleneği gereğince tellallar sokaklarda "es-Salâh" diye bağırarak halkı mescide topladılar. İmam (a.s) minbere çıkıp bir konuşma yaparak şöyle buyurdu:

Muaviye sizinle savaşmak için yola çıkmış bulunuyor. O hâlde siz de Nuhayle karargâhına gidip silahlanın!

Cemaat susmuştu, kimse bir şey söylemiyordu. Ünlü Hâtem-i Taî'nin oğlu Adiy ayağa kalkarak şöyle dedi:

Ben Hatem'in oğluyum! Suphanallah! Bu ne suskunluktur ey cemaat?! Bu öldürücü suskunluğunuz niye? Peygamberinizin oğluna neden cevap vermiyorsunuz? Allah'ın gazabından korkmuyor musunuz? Alçaklık ve utanca düşmekten korkmuyor musunuz Allah aşkına?!

Sonra da İmam'a dönüp şöyle dedi:

Sözlerinizi duyduk efendim! Emirlerinizi canla başla yerine getirmeye hazırız! Ey cemaat! Ben karargâha gidiyorum, isteyen benimle gelsin!

Kays b. Sa'd b. Sa'saa et-Teymî de etkili konuşmalarıyla halkı savaşa hazırlayıp teçhizat ve asker hazırlıklarına giriştikten sonra askerlerle karargâha gittiler.⁽¹⁾

İmam Hasan'ın (a.s) savaş karargâhında toplanan gruplar arasında Şiîlerden başkaları da vardı:

1- İmam Hasan'ı (a.s) desteklemek için değil, sadece Muaviye'yle savaşabilmek için gelen Haricîler.

2- Ganimet toplamak için gelenler

3- Dinî kaygısı olmayıp da sırf kabile başkanının peşinden gelenler.⁽²⁾

İmam Hasan (a.s), bu ordunun bir kısmını "Hakem" komutasında Anbar şehrine gönderdi; ancak Hakem ve ondan sonra onun yerini alan komutan, Muaviye'nin altın vaatlerine kapılıp İmam'a (a.s) ihanet ettiler ve Muaviye'nin safına geçtiler. İmam Hasan (a.s) da Medain'in Sabat bölgesine gitmiş ve burada hazırladığı 12 bin kişilik orduyu Ubeydullah b. Abbas komutasında öncü kuvvetler olarak Muaviye'yle savaşa göndermişti. Ubeydullah'a bir şey olursa, Kays b. Sa'd b. Ubâde el-Ensârî onun yerine geçecekti.

Muaviye, Kays'ı satın alabilmek için ona bir milyon dirhem göndererek ya kendi safına geçmesini, ya da İmam Hasan'dan ayrılmasını istedi; ancak Kays gönderilen parayı geri çevirdi ve Muaviye'ye gönderdiği cevapta: "Benim dinimi para ve hi-

---

1- Nehcû'l-Belâğa Şerhi, İbn Ebi'l-Hadid, 16/37-40

2- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.171

leyle elimden alamazsın! Git bu hileni başka kimselere yap! Ben İmam Hasan'ı senin karşında yalnız bırakacak kadar alçalmadım!" dedi.⁽¹⁾ Ne var ki, ordunun birinci komutanı, yani Ubeydullah b. Abbas, aynı meblağın sırf vaadine bile kanaarak gece yarısı yakın adamlarıyla birlikte karargâhtan ayrılıp Muaviye'nin saflarına katıldı! O günün sabahı, komutanın kaçtığı anlaşıldı. Ordu başsız kalmıştı. Kays, sabah namazını kıldırıdıktan sonra komutayı ele aldı ve durumu hemen İmam'a (a.s) rapor etti.⁽²⁾

Kays, Muaviye'nin ordularını dağıtıyor, yiğitçe savaşıyordu. Onu oyuna getirmenin veya satın almanın mümkün olmadığını gören Muaviye, İmam'ın komutasındaki askerlerin arasına soktuğu casusları vasıtasıyla Kays'ın Muaviye'yle gizlice anlaştığı söylentilerini yaydı. Bir başka grubu da Kays'ın karargâhına sızdırarak İmam Hasan'ın (a.s) Muaviye ile barış yaptığı söylentisini yaydı!⁽³⁾

1- Tarih-i Yakubî 2/204-207

2- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.172

3- Tarih-i Yakubî, 2/204-207

BARIŞ

Muaviye'nin psikolojik savaşı, beklenen sonucu vermiş ve barışa karşı olan Haricîleri kolayca oyuna getirerek beklenmedik bir isyan başlatmalarına sebep olmuştu.

Böylece İmam Hasan'ın (a.s) çadırına saldırarak çadırı yağmaladılar, İmam'ın üzerinde namaz kıldığı seccadeyi bile çalarak İmam'a saldırıp bacağından ağır şekilde yaraladılar.

Aldığı yara, derin ve ağır olduğundan İmam'ın (a.s) durumu vahim bir hâl aldı.⁽¹⁾

Yakın adamları İmam Hasan'ı (a.s), İmam Ali (a.s) tarafından Medain valisi tayin edilen Sa'd b. Mesud es-Sakafî'nin evine, Medain'e götürdüler. Bir müddet İmam'ın tedavisini burada yaptılar.

Bu arada İmam'ın (a.s) ordusunda olup da dinî kaygıları olmayan veya İmam'a içten içe düşmanlık besleyen bazı kabile reisleri, Muaviye'ye mektup yazarak Irak'a gelmesi hâlinde İmam Hasan'ı ona teslim edeceklerini bildirdiler.

Muaviye, İmam'a (a.s) bu mektupla birlikte sulh için koştığı her şartı kabul edeceğini bildiren bir mesaj gönderdi.⁽²⁾

1- Tarih-i Yakubî, c.2, s.204-207; Taberî Tarihi, 7/1

2- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.172-173

İmam (a.s), bu sırada ağır yaralıydı. Adamlarının çoğu onu paraya, makama satmış, ordudan ayrılan askerlerin her biri de bir yere dağılmıştı. Kaldı ki, bu askerler arasında inanç ve amaç birliği de yoktu; her grup veya kabile kendi bildiğini okumakta ısrar ediyordu.

Bu şartlar altında savaşın sürmesi İslâm'a ve dindar Müslümanlara kesinlikle zarar verecekti artık. Çünkü Muaviye savaşarak galip gelse, İslâm'ın kökünü kazımakta tereddüt etmeyecek, Ehlibeyt okulunun yetiştirdiği nadide ve dindar insanlara hayat hakkı tanımayacaktı artık.

Bu nedenle İmam Hasan (a.s), hepsi inceden inceye hesaplanmış birçok şartlar öne sürerek bu barış teklifini kabul etti.⁽¹⁾

Bu şartlardan bazıları şunlardı:

- 1- Şiîlerin kanı dökülmeyecek, hakları çiğnenmeyecek.
- 2- Hz. Ali'ye (a.s) küfredilmeyecek.⁽²⁾
- 3- Muaviye, Darabgerd gelirlerinden 1 milyon dirhemi Cemel ve Sıffin Savaşı yetimlerine paylaştıracak.
- 4- İmam Hasan (a.s), Muaviye'ye "müminlerin emîri" demeyecek.⁽³⁾
- 5- Muaviye, Allah'ın Kitabı ve Resulullah'ın (s.a.a) Sünnet'ine göreameledecek.⁽⁴⁾

1- Tarih-i Yakubî, 2/204-207

2- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.173; Mekatilu't-Tâlibiyyin s.26

3- Biharul-Envar, 44/2-3

4- Biharul-Envar, 44/65

6- Muaviye, kendisinden sonra başkasını halife olarak atamayacak.⁽¹⁾

Muaviye, dindar Müslümanların ve İslâm dininin esaslarını ve özellikle Şiîlerin canını korumaya yönelik olan şartların hepsini kabul etti. Böylece de savaş sona ermiş oldu.

1- Biharul-Envar, 44/65

BARIŞLA İLGİLİ ELEŞTİRİLER

Müşamaha ve Gevşeklik Yoktu

Bazı müsteşrikler, yapmış oldukları araştırmalarda, bu olayın derinliklerini ve bütün boyutlarını kavrayamamaktadırlar. Tam oturmamış mukaddimelerden, kendi zanlarınca sağlam neticeler elde etmekte ve keyfî sonuç çıkarma hatasına duçar olmaktadır.

Bu güruha mensup bazıları, yaptıkları araştırmaların sığılığı ve bilgisizlikleri yüzünden İmam Hasan'ın (a.s) gevşek davrandığını, müşamaha gösterdiğini sanmış ve "Eğer ciddiyetle davransaydı, savaşı kazanırdı." demişlerdir.

Bu şahıslar o dönemin sağlam tarih kitaplarını bütün teferruatlarıyla inceleyip olayları çeşitli boyutlarıyla değerlendirselerdi, gerçekten böylesine uzak bir sonuca varmaz ve hataya düşmezlerdi. Zira İmam Hasan'ın (a.s) baştanbaşa yiğitlik ve sevgi dolu hayatının en önemli kısmı, babasının yanı başında Sıffin, Cemel ve Nehrevan gibi savaşlarda at koşturmakla geçmiş, bu savaşlarda defalarca düşman ordularıyla yüz yüze çarpışıp kılıç sallamış ve girdiği her çarpışmadan galibiyetle çıkmıştır ki, bunlar tüm tarih kitaplarında zikredilmiştir. O hâlde İmam Hasan (a.s), savaştan korkmuyordu. Üstelik Müslümanları Muaviye'yle savaşmaya ve bu fitneyi yeryüzünden silip huzur ve güvenle yaşamaya teşvik eden,

bu yolda herkesten önce silahlanıp savaş meydanına koşan ilk kişi de yine odur.

Ancak o dönemde oluşan şartlar altında onun barış antlaşması imzalaması, İslâm'ın ve dindar Müslümanların kanlarının korunmasını sağlamak gibi iç politikada olduğu kadar, dış politikada da hayranlık uyandırıcı en isabetli karar olmuştur. Zira geçmişte defalarca Müslümanlardan ağır yenilgiler almış olan Doğu Roma İmparatorluğu, o günlerde Müslümanlar arasındaki bu çatışmaların alevlendiğini görünce, geçmişin intikamını almak amacıyla savaş hazırlıklarına başlamış, Müslümanlara saldırmak için uygun fırsatı kollamıştı. Nitekim İmam Hasan'la (a.s) Muaviye'nin orduları karşı karşıya geldiğinde, Romalılar ani bir saldırının hazırlıklarını başlatmış ve birliklerini alarma geçirmişlerdi. İmam Hasan'ın (a.s) savaşı sürdürmesi hâlinde Romalılar için bulunmaz bir fırsat doğacak ve beklenmedik ağır bir saldırıyla İslâm'a çok büyük bir darbe indirebileceklerdi. İmam Hasan'ın (a.s), barışa "Evet" demesi, bu korkunç tehlikeyi frenlemiş, bunu gören Romalılar da saldırıdan vazgeçmişlerdi.⁽¹⁾

İmam Hasan İle Muaviye Kıyaslanamaz

Yukarıda bazı müsteşriklerin kısaca özetlemeye çalıştığımız yanlış görüşlerinin dışında, kimi yazarlar da başka bir gaflette bulunmakta ve "İmam Hasan (a.s), Muaviye'yi kendisinden daha üstün ve liyakatli görmeseydi, hilafeti ona bırakmaz ve ona biat etmezdi." demektedirler.

Bu da, yine tarihi yeterince bilmemekten kaynaklanmaktadır. Zira belgeleriyle de aktardığımız üzere, bu barış antlaşmasından önce de, sonra da İmam Hasan (a.s) Muaviye'ye yazdığı

1- Tarih-i Yakubî, 2/206

mektuplarda kendisinin halifelîge lâîyk ve en uygun kimse olduğunu, Muaviye'ninse böyle bir vazife için gerekli liyakate asla sahip olmadığını vurgulamıştır.

Muaviye, barış olayından sonra Kûfe'ye geldiğinde, halka konuşmak için minbere çıktı. Burada cemaate bir konuşma yaparak: "Hasan kendisini değil, beni hilafete layık bulduğu için halifelîgi bana bıraktı." dedi. Bu sırada, İmam Hasan (a.s) da orada bulunuyordu. Ayağa kalkarak: "Muaviye yalan söylüyor." buyurdu. Kendisinin liyakati hakkında geniş ve çarpıcı bir konuşma yaparak Mübahale olayına katılmasından bahsetti. Daha sonra şöyle buyurdu: "Kur'ân ve Peygamber'in Sünneti'ne göre biz (Ehlibeyt), üstünüz ve bu vazifeye daha lâîyk olanlar; ama ne var ki, bize zulümde bulundular ve hakkımızı elimizdenaldılar!"⁽¹⁾

Kaldı ki, İmam Hasan'ın (a.s) Muaviye'yle yaptığı barış anlaşmasına bizzat koyduğu şartlardan biri, Muaviye'ye asla "müminlerin emîri" olarak hitap etmeyeceği ve onu bu makamla tanımayacağıdır. Durum bu kadar netken nasıl olurda İmam'ın (a.s) Muaviye'ye biat ettiği söylenebilir?! Dahası, eğer İmam Hasan (a.s) Muaviye'ye biat etmiş olsaydı, onun emirlerine uyması ve ondan emir alması gerekirdi. Oysa tarihî belgelerin de ortaya koyduğu üzere İmam Hasan (a.s), ne Muaviye ve ne de bir başkasından asla emir almamıştır.

Nitekim bu barış antlaşmasından sonra Haricîlerin yine isyan etmesi üzerine Muaviye, İmam'dan (a.s) onlarla savaşmasını istemiş, ama İmam (a.s): *"Ben eğer kible ehliyle savaşmak isteseydim, önce seninle savaşırdım!"* demiştir!⁽²⁾

1- Biharul-Envar, 44/62

2- Kâmil-i İbn Esir, 3/208; Hayat-ul-İmami'l-Hasan b. Ali, 2/279

Evet, bu açıklamalardan sonra, yukarıdaki yorumlara benzer görüşler belirten sözde aydın ve yazar takımının, tarihi hakikatlerden tamamen habersiz oldukları veya bazı gerçekleri kasten saptırmaya çalıştıkları kolayca anlaşılabilmektedir.

İmam Hasan (a.s), Muaviye'yle, liyakat sahibi biri olduğu için değil, İslâm'ın dininin yüce maslahatlarını koruyabilmek için barış antlaşması imzalamıştır.

Yersiz Bir İtiraz

Bazıları da: "Lider kimse, toplumun isteklerine göre hareket etmelidir. Oysa İmam Hasan (a.s) daha sonra Muaviye ile savaşmasını isteyen Şiîlerine neden olumlu cevap vermedi?" diye sorarak İmam'ı eleştirirler.

Oysa daha önce de açıkladığımız gibi, oluşan şartlar altında savaş sürdürmek, kesinlikle İslâm'a ve Müslümanlara çok pahalıya mal olacaktı. İmam Hasan (a.s) gibi birinin bunu görmezden gelip halkın isteklerini yerine getirmesi mümkün değildi.

Diğer taraftan, Ehlibeyt (a.s) mektebi öğretilerinde toplumun yönetimi, tıpkı peygamberlerin yönetim metodu gibi ilâhî bir iştir. Zira Masum İmam, kâinatın yaratıcısı olan yüce Allah ile irtibat hâlinde olduğundan, toplumun maslahatını bu esasa göre teşhis eder. Bu esas gözeten bir teşhisin ise, hatalı olmayacağı apaçık ortadadır.

Resulullah (s.a.a) veya Ehlibeyt İmamlarının (a.s) yaptığı işlerin sırrına halkın akıl erdiremediği nice zamanlar olmuş, ancak bunların ne kadar yerinde ve gerekli olduğu zaman geçtikçe anlaşılmıştır. Buna bir örnek verelim:

Resulullah (s.a.a), Beytullah'ı ziyaret için bir grup Müslüman ile birlikte Medine'den yola çıkmış, ancak Mekke yakınlarındaki "Hudeybiye" denilen yere varınca, Kureyşliler onların

şehre girmesine mani olmuşlardı. Müslümanların daha önce kendilerine haber verip izin almadan şehirlerine girmek istemesi, Kureyşlilerin gururuna dokunmuştu!

Arada epey elçiler gidip geldi, birçok görüşmeler yapıldı, gerginlikler yaşandı ve sonunda aşağıdaki şartlarla, 3 yıllık bir barış anlaşması imzalandı:

1- Kureyşliler gelecek yıl Beytullah'ı üç günlüğüne Müslümanlara bırakacak ve Müslümanlar bu sürede serbestçe dinî inançlarını yerine getirebilecek.

2- Bu süre zarfında Kureyşlilerle Müslümanlar birbirine dokumayacak ve Müslümanlar serbestçe Mekke'ye girip çıkabilecek.⁽¹⁾

3- Mekke'de yaşayan Müslümanlar, dinî vecibelerini gizli değil, açıkça yapabilecek.

4- Yukarıdaki maddeler ancak şu şartla geçerliliğini koruyabilecek: Eğer Mekkeli biri oradan kaçıp Medine'ye sığınır, Medineliler onu geri iade edecek; ama Medine'den Mekke'ye kaçan olursa, iade edilmeyecek.⁽²⁾

Resulullah (s.a.a) bu antlaşmayı kabul edip mühürledi; ama Müslümanların çoğu bundan pek rahatsız olmuş, özellikle son maddeyi çoğu Müslüman kabullenememişti.⁽³⁾ Burada Hz. Resulullah'ın (s.a.a) emrine en fazla itiraz eden, Ömer oldu.

Resul-i Ekrem (s.a.a): *"Ben Allah'ın kulu ve O'nun elçisiyim. O'nun emrine asla muhalefet etmem. Bunun benim için zarar*

1- Tarih-i Yakubî, 2/44-45

2- Biharul-Envar, 20/367-368

3- Biharul-Envar, 20/350

getirmeyeceğini ben biliyorum!" diyorduysa da, söz konusu grup bunu bir türlü kabullenemiyor, içine sindiremiyor-
du!⁽¹⁾ Nitekim neticede, onların değil, Resulullah'ın (s.a.a)
dediği gibi oldu. Çok geçmeden Hudeybiye Antlaşması'nın
Müslümanların lehine sonuçlandığını herkes gördü. Çünkü
müşriklerle Müslümanlar arasında artık savaş olmadığından
Müslümanlar serbestçe Mekke'ye gidip gelmeye başlamış,
böylece müşrikler İslâm'ın hak din olduğunu anlama fırsatı
bulmuş ve çoğu Müslüman olmuştu. Nitekim barış antlaş-
masında belirlenen süre henüz tamamlanmadan, İslâm dini
Mekke halkının genelinin dini denilecek kadar yaygın hâle
gelmişti!⁽²⁾

Ünlü tarihçi Zührî: "Barışla geçen bu iki yıl zarfında Müslü-
manların sayısı, o güne kadarki sayının iki katına çıktı." der.
İbn Hişam da şöyle yazar:

Zührî'nin tespiti doğrudur. Çünkü Müslümanlar, Resu-
lullah'la (s.a.v) Hudeybiye'ye geldiklerinde 1400 kişi-
diler; ama iki yıl sonra Mekke'nin fethi için Resulullah'la
(s.a.v) birlikte oraya gelen Müslümanların sayısı, 10
bine ulaşmıştı.⁽³⁾

Evet, Zührî: "Savaşla kazanılan hiçbir zafer, Hudeybiye Barı-
ş'ıyla kazanılan zaferle kıyaslanamaz!" demektedir.⁽⁴⁾

Yıllar sonra İmam Sadık (a.s) da şöyle buyuracaktı:

1- Sire-i İbn Hişam, 4/317

2- Biharu'l-Envar, 20/368

3- Sire-i İbn Hişam, 4/322

4- Biharu'l-Envar, 20/345

O yıllarda vuku bulan en faydalı ve bereketli hadise, bu olmuştur.⁽¹⁾

O hâlde pak İmamların imametine inanan bir Ehlibeyt dostunun, Hudeybiye Barışı'na bakışı nasılsa, İmam Hasan'ın (a.s) barışına bakışı da yarı şekilde olmalıdır.

Bu nedenledir ki, bazı Müslümanların bir zamanlar Hz. Resulullah'ı (s.a.a) barışa imza attığından dolayı eleştirdiği gibi, bazı Şiîlerin de kendisini eleştirmesi üzerine İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:

İmam olarak tanıdığınız birinin işine karışmayın, bu konulardaki kararlarına müdahale etmeyin ve onun kararlarına uyup itaat edin. Çünkü İmam'ın kararları Allah rızasına uygundur ve İslâm'ın maslahatları doğrultusundadır; başkaları onların her işine akıl sır erdiremez.

Ebu Said Akîsa şöyle anlatır:

— Ey Resulullah'ın oğlu! Neden Muaviye ile barış yaptın, niçin saldırmazlık anlaşması imzaladın? Sen ki, hakkın senin yanında ve onun da sapık bir zalim olduğunu biliyorsun?

— Ey Ebu Said! Ben babamdan sonra Allah'ın hücceti ve insanların imamı değil miyim?

— Öylesin!

— Resulullah (s.a.a) benim ve kardeşim hakkında, "Hasan ve Hüseyin kıyam etseler de, otursalar da imamdırlar." buyurmadı mı?

— Evet, buyurdu.

— Bu da gösteriyor ki, ben her durumda imamım; kıyam

1- Biharu'l-Envar, 20/368

da etsem, otursam da. Ey Ebu Said! Beni Muaviye ile barış yapmaya iten etken, Peygamber'i (s.a.a) Damureoğulları ve Eşca'oğulları ile Hudeybiye'den dönerken Mekkeliler ile barış yapmaya iten etkenin aynısıdır. Peygamber'in anlaştığı kimseler, tenzili (inen vahyi) inkâr eden kimselerdi. Bunlar ise, tevili (vahyin pratik uygulamasını) inkâr eden kimselerdir. Ey Ebu Said! Eğer ben Allah tarafından belirlenmiş bir önder ve imam isem, savaş veya barışla ilgili olarak belirttiğim bir görüşü batıl sayamazsınız; bu görüşlerin hikmeti sizin için açık olmasa da. Duymadınız mı, Hızır gemiyi delerken, çocuğu öldürürken ve duvarı yaparken, Musa onun bu davranışlarından dolayı öfkelenmişti? Çünkü Musa bu davranışların hikmetini algılayamıyordu. Sonra Hızır Musa'ya gerçeği açıklayınca, Musa anladı ve bu davranışlarına razı oldu. Ben de öyleyim. Şu anda bana kızılıyorsunuz. Çünkü yaptığım işin hikmetini kavramıyorsunuz. Eğer ben bu işi yapmasaydım, bir tek Şi'i'niz dahi yeryüzünde canlı kalmazdı, hepsini öldürürlerdi.⁽¹⁾

Muaviye Anlaşmayı Bozuyor

Muaviye ipleri istediği gibi ele geçirince İmam Hasan'la (a.s) yaptığı anlaşmaya sadık kalmadı ve gerçek yüzünü ortaya koydu.

Nuhayle'de yaptığı bir konuşmada açıkça şöyle dedi:

Ey cemaat! Vallahi ben sizinle, rahatça namaz kılıp oruç tutmanız ve hacca gitmeniz (dinin vecibelerini yerine getirebilmeniz) için savaşmadım asla! Benim sizinle savaş nedenim sadece iktidarı ele geçirebilmektir ve bunu da şimdi tamamen başarmış durumdayım! Binaenaleyh, Hasan b.

1- Biharul-Envar, 44/1

Ali'yle yaptığım antlaşma şartlarını çiğnediğimi hepinize duyuruyorum!⁽¹⁾

Ancak İmam Hasan (a.s), halk arasındaki saygın yeri ve nüfuzu nedeniyle Muaviye ile yaptığı antlaşmaya sadık kaldı.

İbn Ebi'l-Hadid bu konuda şöyle yazar:

Muaviye'nin Kûfe'deki valisi Ziyad, İmam Hasan'ın yakın adamlarından birini takibe almıştı. İmam Hasan (a.s) ona bir mektup yazarak şöyle buyurdu:

"Bizim Şiîlerimize dokunulmayacağına dair Muaviye'yle ahdimiz var, neden bunu çiğniyorsun? Anlaşmaya uygun davran!"

Ancak Ziyad: "Senin etinle kemiğinin arasında olsa dahi onu takibe devam edeceğim." cevabını verdi. İmam bu cevabı olduğu gibi Muaviye'ye göndererek gerekenin yapılmasını istedi. Muaviye Ziyad'a çıkışarak: "Onun adamlarına dokunma. Bu konuda sana yetki vermiş değilim." dedi.⁽²⁾

1- Biharul-Envar, c.44, s.49

2- Nehcü'l-Belâğâ Şerhi, İbn Ebi'l-Hadid, 16/18-19

MEDİNE'YE DÖNÜŞ

Muaviye her fırsatta ve her şekilde İmam Hasan'a (a.s) eziyet etmeye çalışıyor, ona ve adamlarına sürekli baskı uyguluyordu. İmam Ali'ye (a.s) ve onun soyuna her fırsatta hakaret etmekten zevk alıyordu. Bu arsızlığı öyle bir duruma gelmişti ki, bizzat İmam Hasan'ın (a.s) bulunduğu toplantılarda bile İmam Ali'ye (a.s) hakaretler yağdırılıyordu.⁽¹⁾

Her ne kadar bu gibi durumlarda İmam Hasan (a.s) ona gereken cevabı hemen verse de, bu gidişat ve bu şartlar altında Kûfe'de yaşamak, İmam Hasan (a.s) için bir işkenceye dönüşmüştü artık.

Bu nedenle Kûfe'den ayrılıp kendi vatanı olan Medine'ye döndü. Ancak bu da söz konusu durumda olumlu bir değişikliğe yol açmamıştı. Çünkü Muaviye'nin en aşağılık ve soysuz uçaklarından biri olarak ün kazanan Mervan, Medine valisiydi. Hakkında Resulullah'ın (s.a.a): *"Köpek soylu köpek, melun soylu melun."*⁽²⁾ dediği biriydi Mervan. Bu soysuz insan, İmam'a (a.s) elinden gelen her kötülüğü yapıyordu; hatta İmam'ın yakın arkadaşlarının o hazreti ziyaret etmesine bile izin vermiyordu.

Bu nedenledir ki, İmam Hasan (a.s) on yıl kadar bir süre Medine'de yaşadığı hâlde yakın dostları onun ilim derya-

---

1- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.173

2- Hayatu'l-İmami'l-Hasan b. Ebî Talib, 1/218

sından faydalanamamış, yine aynı sebepten dolayı o hazret-ten pek az hadis ve rivayet nakledilmiştir. Mervan, İmam Hasan'ın (a.s) huzurunda Emirü'l-Müminin Ali'ye (a.s) hakarete bulunmaktan zevk alır, hatta bazı adamlarını İmam Hasan'a (a.s) hakarete bulunmaya zorlardı.⁽¹⁾

Bu on yıl müddetinde, Mervan'dan sonra da Medine'ye vali olarak atanan herkes aynı politikayı sürdürüp, İmam Hasan'la (a.s) onun Şiîlerine her nevi baskı ve eziyeti reva görmüştür.

1- *Tarihu'l-Hulefa*, Suyutî, s.190

İMAM HASAN'IN (A.S) KİŞİLİĞİ

Takvalı Oluşu

İmam Hasan (a.s), yüce Allah'a gönülden bağlı bir kuldu; bu fevkalâde bağlılığı çoğu zaman yüzünden bile okunabiliyordu. Namaz vakti yaklaşıp da abdest aldığı anda, rengi sararır, hafifçe titreme tutar, bu hâlinin nedeni sorulduğunda: *"Rabbimin huzuruna çıkacak birine bundan başka bir hâl yakışmaz."* derdi. Ehlibeyt'in (a.s) altıncı İmam'ından şöyle rivayet edilir:

İmam Hasan (a.s) çağının en çok ibadet eden ve en faziletli olan insanıydı; herkesin hesaba çekileceği kıyamet gününü andığı zaman ağlar, kendisinden geçerdi.⁽¹⁾

Yaya olarak, hatta bazen yalın ayak, 25 kez Mekke'ye Beytullah'ı ziyaret etmiştir.⁽²⁾

Cömert ve Bağışlayıcı Oluşu

İmam Hasan (a.s) Kâbe'yi ziyaret ettiği sırada bir adamın: "Ya Rabbi! Bana on bin dirhem nasip et!" diye yakardığını duydu, hemen eve dönüp o adama on bir dirhem gönderdi.

Bir gün İmam'ın cariyelerinden biri, hazrete bir demet güzel kokulu çiçek hediye etti. İmam (a.s) da buna karşılık onu azat

---

1- Biharul-Envar 43/331

2- Biharul-Envar, 43/332; Tarihu'l-Hulefa, Suyutî, s.190

ettiğini söyleyerek azatlık beratını mühürledi. Bir demet çiçek karşılığında neden bunu yaptığı sorulunca da: "Çünkü Rabbimiz bizi böyle eğitmiştir." buyurarak şu ayeti okudu:

Size selâm verildiği zaman; karşılık olarak ondan daha iyisiyle selâm verin. Veya aynııyla mukabele edin...^{(1) (2)}

İmam Hasan (a.s) o güne dek görülmemiş bir cömertlik sergileyerek, ayağındaki ayakkabıya varıncaya kadar bütün mal varlığını ikiye bölmüş ve yarısını Allah yolunda yoksullara vermiştir. Hayatında üç kez bunu tekrarlamıştır!⁽³⁾

Sabırlı ve Metin Oluşu

Şam'dan gelen bir adam, Muaviye'nin tahrik ve kışkırtıcılıkları neticesinde İmam Hasan'ı (a.s) bulup ona küfretti, ağır hakaretlerde bulundu. İmam, susuncaya kadar onu sabırla dinledi. Adam susunca, şefkatle gülümseyerek elini adamın omzuna atıp şöyle buyurdu:

İhtiyar! Sanırım bu şehirde yabancısın ve galiba seni birileri hataya düşürmüştü. Benden rızalık istersen veririm. Bir isteğin varsa, yardım ederim. Danışacak birini arıyorsan buyur, sorununu söyle sana yol göstereyim. Bir sıkıntın varsa gidereyim, karnın açsa doyurayım, muhtaçsan ihtiyacını gidereyim. Her ne işin varsa, halletmeye hazırım ben. Eğer bizim eve gelirsen daha rahat edersin. Zira senin rahatını sağlayacak imkânlarımız mevcuttur.

Adamcağız, İmam'ın (a.s) bu sözleri karşısında dayanamayıp ağlamaya başladı. Bir yandan ağlıyor, bir yandan da şöyle diyordu:

1- Biharu'l-Envar, 43/342-343

2- Nisa/86

3- Biharu'l-Envar, 43/332; *Tarihu'l-Hulefa*, Suyutî, s.190

Şahadet ederim ki, sen Allah'ın yeryüzündeki halifesisin ve gerçekten de Allah, halifeliliği kime vereceğini çok daha iyi bilir. Sen ve baban, benim için dünyanın en kötü insanlarıydınız. Ancak şimdi en çok sevilen insanlarsınız benim için.

Yaşlı adam o gün İmam'a (a.s) misafir oldu. Oradan ayrıldığında, İmam'ın (a.s) yârenlerinden biriydi artık!⁽¹⁾

Bulduğu her fırsatta İmam Hasan'a (a.s) hakaret ve eziyetlerde bulunan Mervan, o hazret şehit düştüğünde cenaze merasimine katılmıştı. İmam Hüseyin (a.s): *"Ağabeyim hayattayken onu üzebilecek her şeyi yaptın, şimdi de cenazesine gelip ağlıyorsun, öyle mi?"* diye sorunca, Mervan Medine'deki yüksek bir dağı göstererek: "Her ne yaptıysam öyle bir insana yaptım ki, (Medine'deki bir dağı işaret ederek) sabrı bu dağdan daha büyükidir!" dedi.⁽²⁾

1- Biharu'l-Envar, 43/344

2- Tarihu'l-Hulefa, Suyutî, s.191

ŞAHADETİ

İmam Hasan'ın (a.s) yaşça genç olmasını bahane göstererek halifeliliğini engelleyen Muaviye, tam anlamıyla ayyaş bir ser-seri olan toy oğlu Yezid'in kendisinden sonra tahta geçmesi için ortam oluşturmaya başladı. Ancak, İmam Hasan'ı (a.s) bu konuda ciddi bir tehlike olarak görüyordu.

Çünkü o öldükten sonra İmam Hasan (a.s) hayatta olursa, Emevî zulmünden sabrı tükenmiş olan halk, İmam Hasan'ın (a.s) etrafında toplanıp ona biat edebilirdi.

Bu nedenle İmam'ı ortadan kaldırmak için birkaç kez girişimde bulunup komplolar tertipledi ve sonunda hicrî 50. yılı safer ayının 28'inde İmam Hasan'ı (a.s) zehirleterek şehit ettirdi.

İmam Hasan (a.s) Medine'de, Cennet-i Baki mezarlığında toprağa verildi.⁽¹⁾

Allah'ın ve meleklerinin selâmı o değerli insana olsun.

1- Murucu'z-Zeheb, 2/427; Delailu'l-İmame, s.60; Tabakat-ı İbn Sa'd, c.5, s.24. İmam'ın şahadet tarihiyle ilgili farklı rivayetler için bakınız: Tarih-i Bağdad, c.1, s.140; Tarihu'l-Hulefa, s.192; Delailu'l-İmame, s.60

İMAM HASAN'DAN VECİZ SÖZLER

- 1- Alçak ve şerefsiz insanlar, iyiliğe karşılık teşekkür etmezler.
- 2- İffetli ve dürüst olmak, rızkı ve geliri azaltmaz; hırs ve tamah da rızkı çoğaltmaz.
- 3- İçinde zerrece şer ve kötülük bulunmayan halis hayır ve iyilik; nimete kavuşunca şükretmek, sıkıntı ve zorluğa düşünce de sabırlı olmaktır.
- 4- Dünyada küçük düşüp horlanmak, cehennem ateşine atılmaktan yeğdir.
- 5- En sağlam kalp, zan ve şüphelerden temizlenmiş olanıdır.
- 6- Ahiret yolculuğunun ne kadar uzun olduğunu anlayan kişi, kendisini bu uzun yolculuğa hazırlar ve azığını temin etmeye başlar.⁽¹⁾
- 7- Sana nasıl davranılmasını istiyorsan, başkalarına öyle davran.
- 8- Ahiret yolculuğuna hazır ol, ölüm gelip çatmadan ahiretin için azığını hazırla.
- 9- Birbirine akıl danışıp meşverette bulunanlar, mutlaka kendi hayırlarına olacak yolu görürler.
- 10- Ölmeden önce, salih amel işlemeye çalışın.⁽²⁾

1- Bir ila altıncı hadislerin kaynağı: Tuhefu'l-Ukul, s.168-170

2- Yedi ila onuncu hadislerin kaynağı: Tuhefu'l-Ukul, s.7-9